

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Warszawa, dn. 21 lipca 1920 r.

Oddział II Informacyjny

DO

En/5

Nr 30857 II.

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

W załączeniu przesyła się referat specjalny o sytuacji
na froncie w dn. 19 lipca 1920r.
1 załącznik.

Za zgodność :

Szef Oddziału II. Nacz. Dow.
B o ł d e s k u ł m. p.
Pułkownik Szt. Gen.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. Dz. 43537 dnia 21/7 1920 r.
Załącz. Wydział

Région fortifiée

Pièce n° 4

Tableau n° 1 joint au Mémoire explicatif

A. Liste des principaux

de

Gurkaerwald

travaux prévus
pour le temps de paix.

I. Casemates à mitrailleuses.

Surveillance avancée

Caponnière avancée de Podz

Réduit avancé de l'altzer Berg

Points d'appui N° 1
" " 2
" " 3
N° 1 à 4 Réduit partiel de 3
Point d'appui N° 4 4

Points d'appui de
2° ligne c.à.d.
(ligne des réduits)
" " a
" " b
" " c
" " d

Lignes de défense
éventuelles
groupe d'îlots r_1, r_2, r_3, r_4
 r_1 (2 îlots)
 r_2, r_3, r_4

Défense du lac Gurka

Ligne de réduits R_1, R_2, R_3 .

R_1

R_2

R_3

1re urgence 2e urgence Observations.

8	13	3	5
2		2	
3		2	
6	19	4	11
4		2	
3		2	
2		3	
4	15	3	13
4		2	
5		5	
2		3	
2	6	3	3
2			
4			
	15	5	15
		5	
		5	

Total

53

47

II. Casemates à canons.

Caponnière de Podz

Point d'appui N° 2

" " N° 3

" " N° 4

" " C

2e ligne de réduits R_1, R_2, R_3 .

2	6	
1		
1		
1		
1		
6		6
6		6

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

III. Abris de 1/2 Section en béton

à l'épreuve de tous calibres sauf 420.

	1 ^{re} urgence	2 ^e urgence	Observations.
Ligne de surveillance	6		
Caponnière de Lodz	2		
Réduit avancé de l'Altter see	8		
Points d'appui de 1 ^{re} ligne	6	2	
	6	2	
	6	2	
	6	2	3
Points d'appui de 2 ^e ligne (ligne des réduits)	6	2	
	6	2	
	6	2	
	6	2	8
Plots r ₁ , r ₂ , r ₃ , r ₄ ,	8	8	
Rac Gurka	4	4	12
Réduits R	16	16 - 16	
Totaux	92	44	

IV. P.C. en béton.

G.C. de Cie
 G.C. de B^{on} et G.C. d'Artillerie
 " G.C. du Command^t de la R.F.

14	"
8	"
1	"

V. Réseau de fil de fer

(2 épaisseur de 10 mètres)

Réduit avancé de l'Altter see

Ligne 1.2.3.4.

Ligne a.b.c.d.

Ligne r₁, r₂, r₃,

Ligne R₁, R₂, R₃,

Enceinte générale.

Tonnage (piquets métalliques et fil de fer)

100.000 m ²	
200.000 m ²	
250.000 m²	250.000 m ²
50.000 m²	50.000 m ²
200.000 m²	200.000 m ²
200.000 m ²	
500.000 m ²	
1000 T	1000 T

VI. Barrages contre tanks. (à réserver)

VII. Déboisements

Indiqués pour mémoire, à faire seulement à la mobilisation.

VIII. Mise en état des chemins.

IX. Blanc d'eau à créer.

B.) Résumé général des travaux.

	1 ^{re} urgence	2 ^e urgence
Oùlées cubes de béton nécessaire nécessaire pour l'ensemble	35000	20000
Oùlées cubes de béton nécessaire " " "		"
Tonnes de fer. (Fil de fer et piquets nécessaire aux réseaux)	1000 ^T	1000 ^T

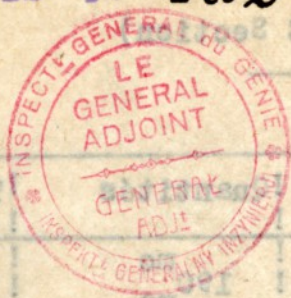
C - Armement.

Mitrailleuses de position (sous casemates) 240 (Compris une réserve de 40 mitrailleuses)	
Tubes de mitrailleuses de rechange 100	
Cartouches en caisses (20'000 par mitrailleuse en place) $20'000 \times 32 = 640'000$	
Canons de 75 de position 6	
Cartouches pour canons de 75 60'000	
Tubes de rechange 6	
Pièces contre tanks	
Canons de 105 pour flanquer les intervalles 12	
Tubes de rechange 6	
Obus de 105 60'000	
Canons de 155 ^c pour flanquer les intervalles 12	
Tubes de rechange 6	
Obus de 155 60'000	
Canons D.C.A 4	
Fusées-signaux 50'000	
Projecteurs de 60 12	
Tanks de la défense 6	
Grenades à main	
Artillerie à longue portée (pour mémoire)	

Croquis N° 1 et 2

61

Quantités	Matériaux nécessaires
100 m ³	Coque béton armé
100 m ³	Sable
100 m ³	Gravier
100 m ³	Gravier 0/20
100 m ³	Gravier 20/40
100 m ³	Gravier 40/80
100 m ³	Gravier 80/120
100 m ³	Gravier 120/160
100 m ³	Gravier 160/200
100 m ³	Gravier 200/250
100 m ³	Gravier 250/300
100 m ³	Gravier 300/350
100 m ³	Gravier 350/400
100 m ³	Gravier 400/450
100 m ³	Gravier 450/500
100 m ³	Gravier 500/550
100 m ³	Gravier 550/600
100 m ³	Gravier 600/650
100 m ³	Gravier 650/700
100 m ³	Gravier 700/750
100 m ³	Gravier 750/800
100 m ³	Gravier 800/850
100 m ³	Gravier 850/900
100 m ³	Gravier 900/950
100 m ³	Gravier 950/1000

Exemple concret d'organisation d'une région fortifiée.

Dessin d'abri.

Quantités	Matériaux nécessaires
100 m ³	Coque béton armé
100 m ³	Sable
100 m ³	Gravier
100 m ³	Gravier 0/20
100 m ³	Gravier 20/40
100 m ³	Gravier 40/80
100 m ³	Gravier 80/120
100 m ³	Gravier 120/160
100 m ³	Gravier 160/200
100 m ³	Gravier 200/250
100 m ³	Gravier 250/300
100 m ³	Gravier 300/350
100 m ³	Gravier 350/400
100 m ³	Gravier 400/450
100 m ³	Gravier 450/500
100 m ³	Gravier 500/550
100 m ³	Gravier 550/600
100 m ³	Gravier 600/650
100 m ³	Gravier 650/700
100 m ³	Gravier 700/750
100 m ³	Gravier 750/800
100 m ³	Gravier 800/850
100 m ³	Gravier 850/900
100 m ³	Gravier 900/950
100 m ³	Gravier 950/1000

ABRI N° 1 (pour 1/3 Section)

Matériaux nécessaires	Quantités	Tonnage
210 ^{mc} béton spécial	cailloux 190 ^{mc} sable 65 ^{mc} ciment 85 ^T	450 ^T
Rocaille.....	80 ^{mc}	160 ^T
Tôles ondulées cintrées grandes ondes	10	11,500
Poutrelles chêne 22/22.....	22 mètres	0,800
Madriers 8/20.....	20 d°	0,320
Chevrans 60/80.....	20 d°)	0,450
Chevrans 65/65.....	70 d°)	
Planches ordinaires de 0,027.....	40 ^{m2}	0,800
Boulons de 16.....	52	

Terrassement: 710^{mc}

623^T 870

ABRI N° 2 (pour 1/2 Section)

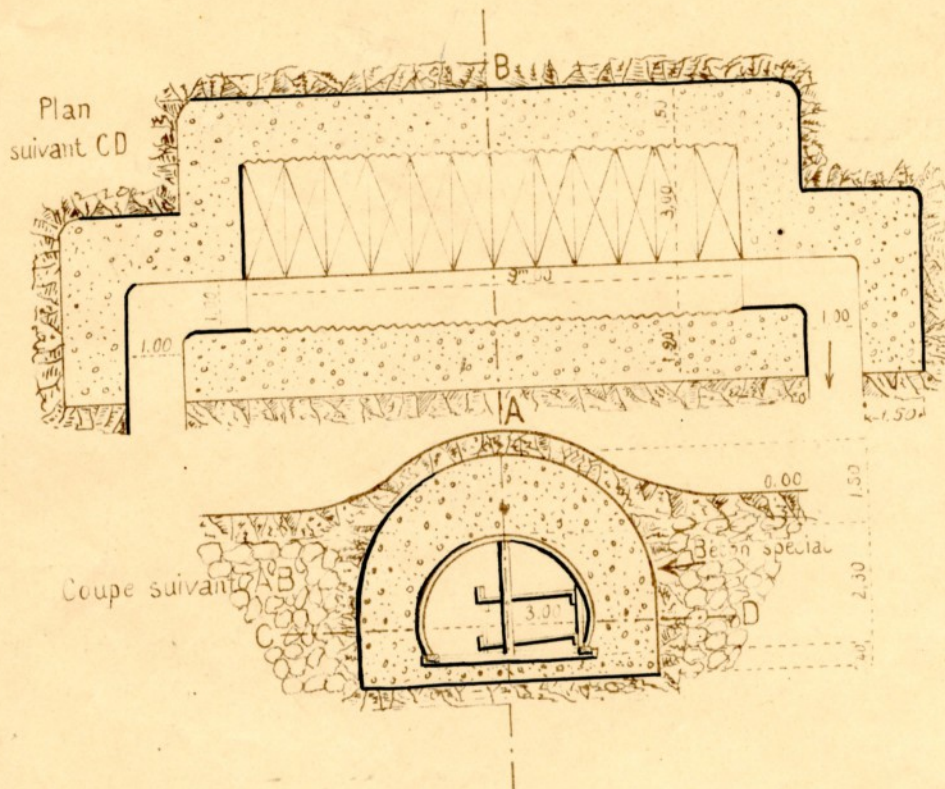
Matériaux nécessaires	Quantités	Tonnage
60 ^{mc} béton armé	cailloux..... 77 ^{mc} sable 26 ^{mc} ciment..... 35 ^T	130 ^T
Barres de 10 m/m	4 ^T 800	4 ^T 800
Rocaille.....	80 ^{mc}	160 ^T
Chassis de galerie majeure.....	7	1,120
Planches de ciel en hêtre.....	25 ^{mc}	0,200
Planches de coffrage.....	60 ^{mc}	0,180
Chevrans de 60/80.....	30 ^m)	0,650
Chevrans de 65/65.....	100 ^m)	
Planches ordinaires de 0,027.....	40 ^{mc}	0,800

Terrassement: 576^{mc}

297^T 750

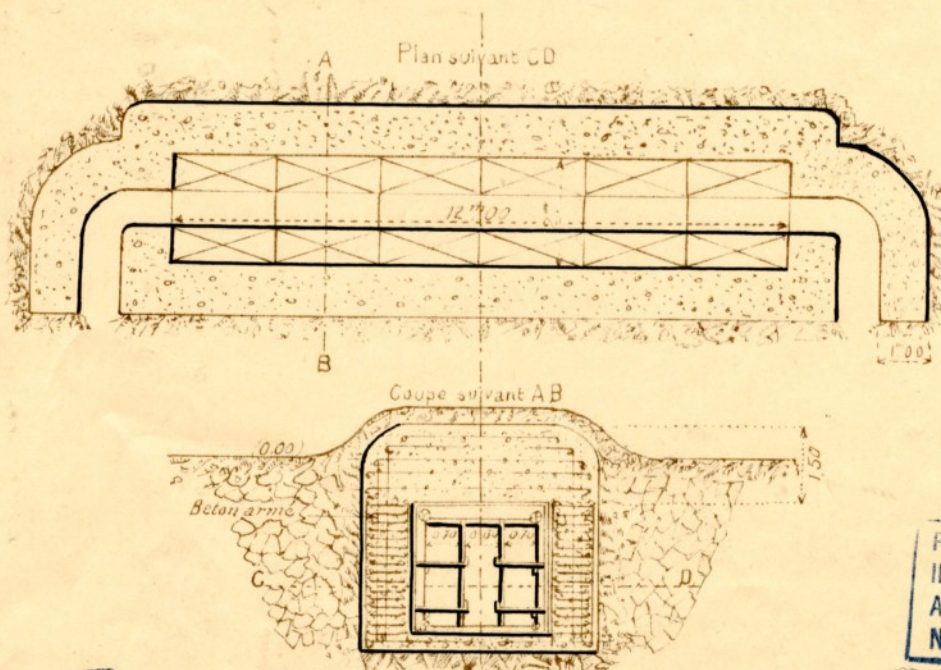
ABRI DE 1/2 SECTION

Tôles cintrées - Béton spécial

ABRI DE 1/2 SECTION

Galerie majeure - Béton armé

(maître de la section) 2. 1. 1914

Exemple concret d'organisation d'une région fortifiée.

Matériaux nécessaires	Quantité	Tonnage
Planches de coffrage.....	88 m ²	0, 284
Planches ordinaires de 0,027.....	30 m ²	0, 600
Chèvres de 60/80.....	16 m	0, 280
Chèvres de 65/65.....	60 m	

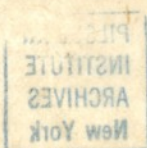
Dessin d'abri.

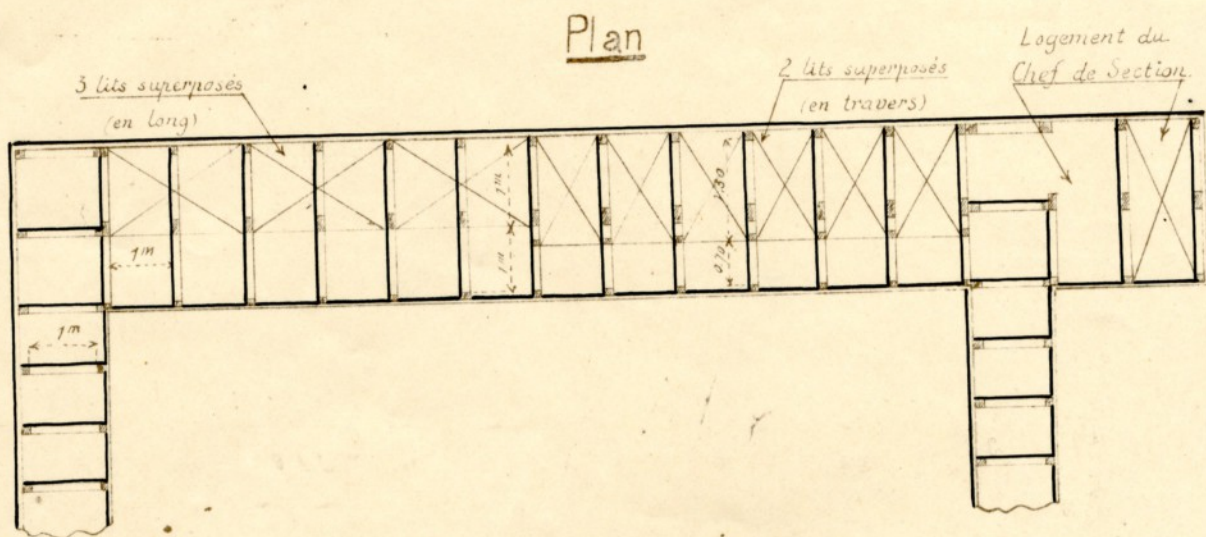

ABRI N° 3 (pour 1/2 Section)

Matériaux nécessaires	Quantités	Tonnage
Chassis de grande galerie..... (pour la chambre seulement)	36	4 T 140
Planches de ciel en hêtre.....	45 ^{m2}	0, 360
Planches de coffrage.....	88 ^{m2}	0, 264
Planches ordinaires de 0,027.....	30 ^{m2}	0, 600
Chevrans de 60/80.....	16 ^m	0,380
Chevrans de 65/65.....	60 ^m	

T
5 . 744

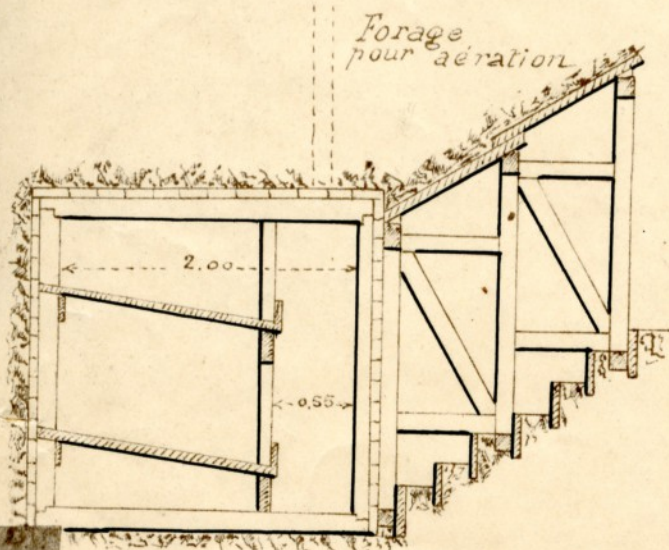

ABRI DE $\frac{1}{2}$ SECTION

Grandes galeries accolées

DESCENTE D'ABRI

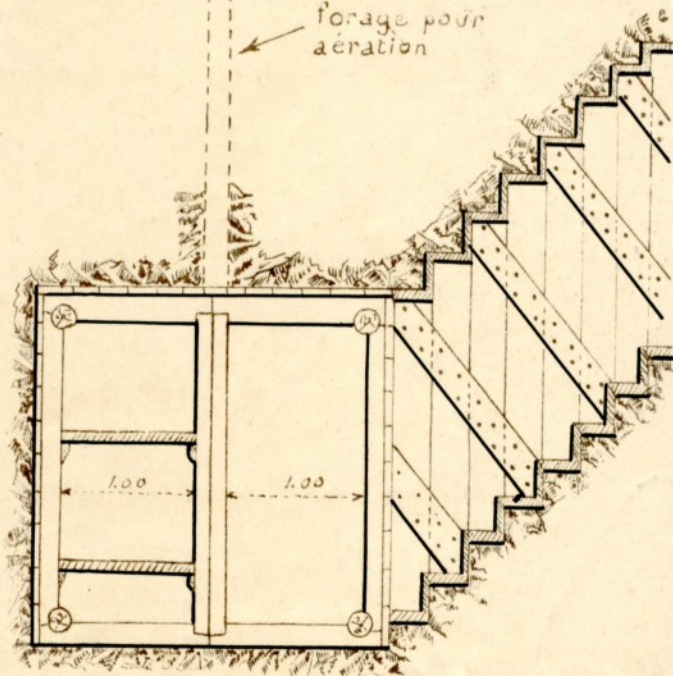
En grande galerie ordinaire

Corps de l'abri en galerie majeure

2 lits superposés en travers

*En chassis effritants
forage pour
aération*

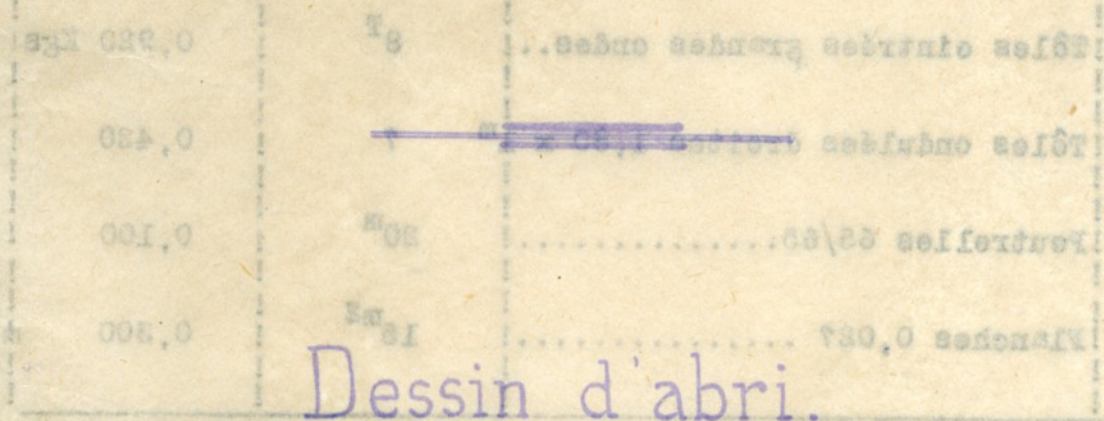
Corps de l'abri en grandes galeries accolées

2 lits superposés en long

(d'après le plan de la région fortifiée)

Exemple concret d'organisation d'une région fortifiée.

Dessin d'abri.

Produits N° 4

LE GÉNÉRAL ADJOINT
LE GÉNÉRAL
LE GÉNÉRAL

ABRI N° 4 (25 hommes assis)

Matériaux nécessaires	Quantités	Tonnage
115 ^{mc} Béton spécial (cailloux, sable, ciment)	105 ^{mc} 35 ^{mc} 46 ^T	240 ^T
Tôles cintrées grandes ondes..	8 ^T	0,920 Kgs
Tôles ondulées droites 1,80 x 1 ^m	7	0,420
Poutrelles 65/65.....	20 ^m	0,100
Planches 0,027	15 ^{m²}	0,300
		241,340

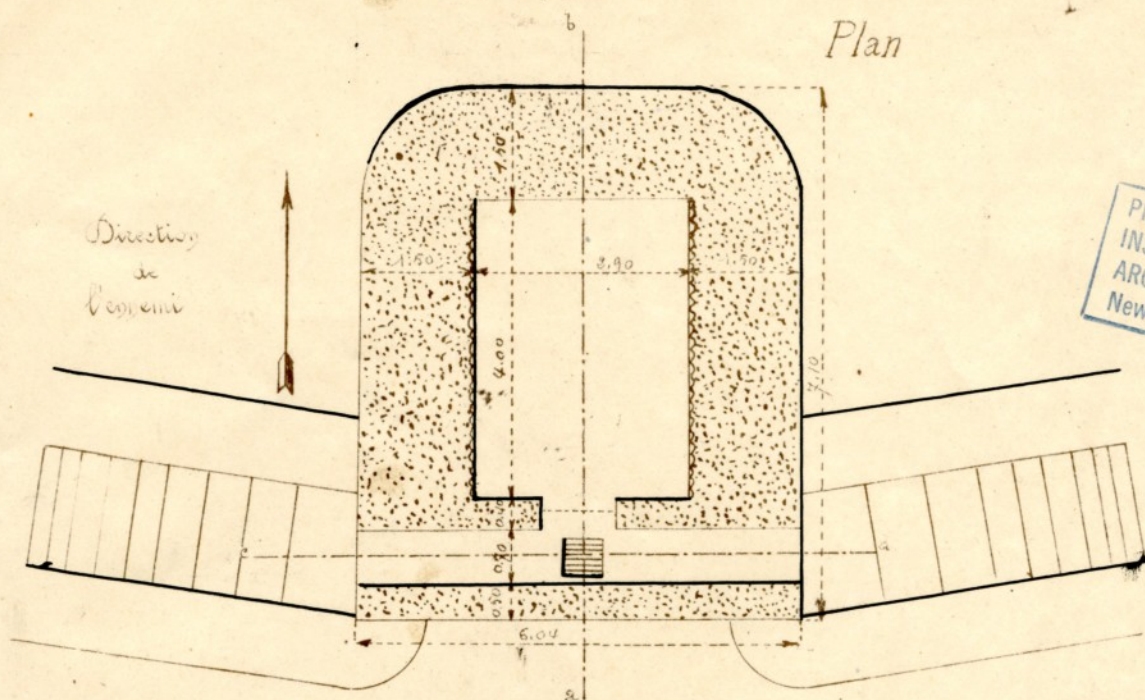
-----000-----

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

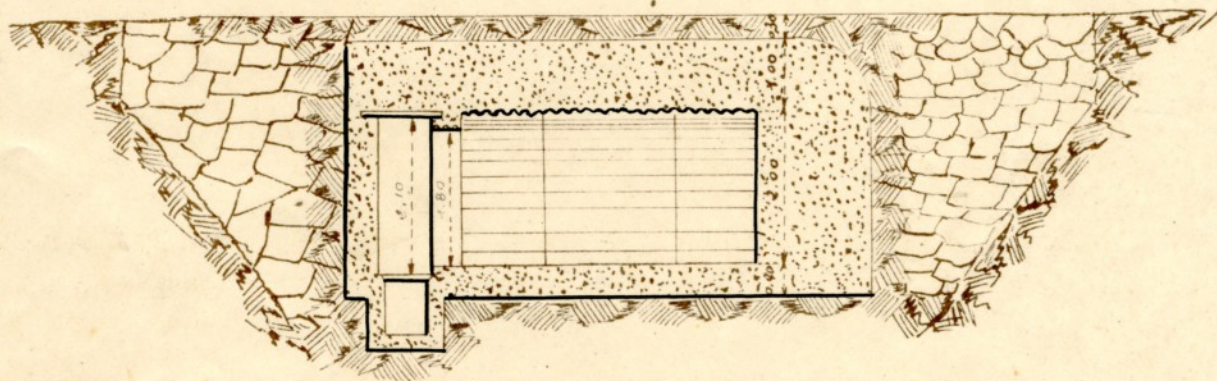
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ABRI EN TOLE ONDULEE POUR 25 HOMMES ASSIS

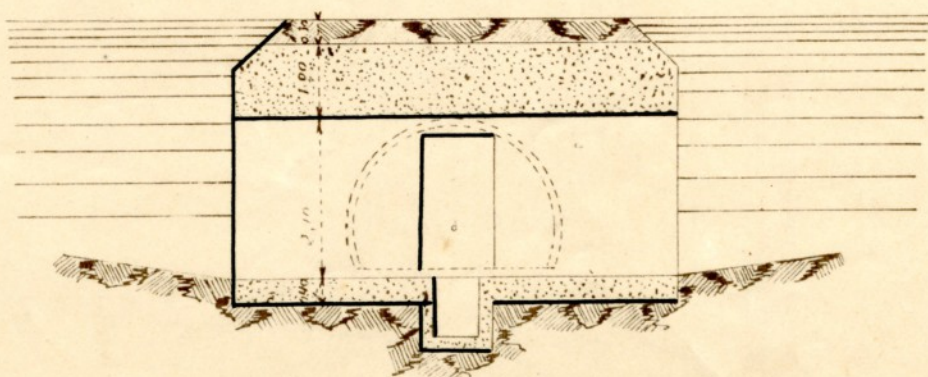

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Coupe ab

Coupe cd

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ABRI N° 5 (25 hommes assis)

Exemple concret d'organisation

Matériaux nécessaires	Quantités	Tonnage
110 ^{mc} béton armé (Cailloux) (sable) (ciment)	99 ^{mc} 33 ^{mc} 44 ^T	250 ^T
Poutrelles à I 0,20 x 6 ^m	20 ^T	3. 200 ^T
Poutrelles à I 0,20 x 2 ^m	16.....	0, 380
Poutrelles à I 0,16 x 1,75...	25.....	0,875
Tôles ondulées droites 1,30 x 1 ^m	4.....	0, 240
Poutrelles 65/65.....	20.....	0, 100
Planches 0,027.....	15 ^{mc}	0, 300

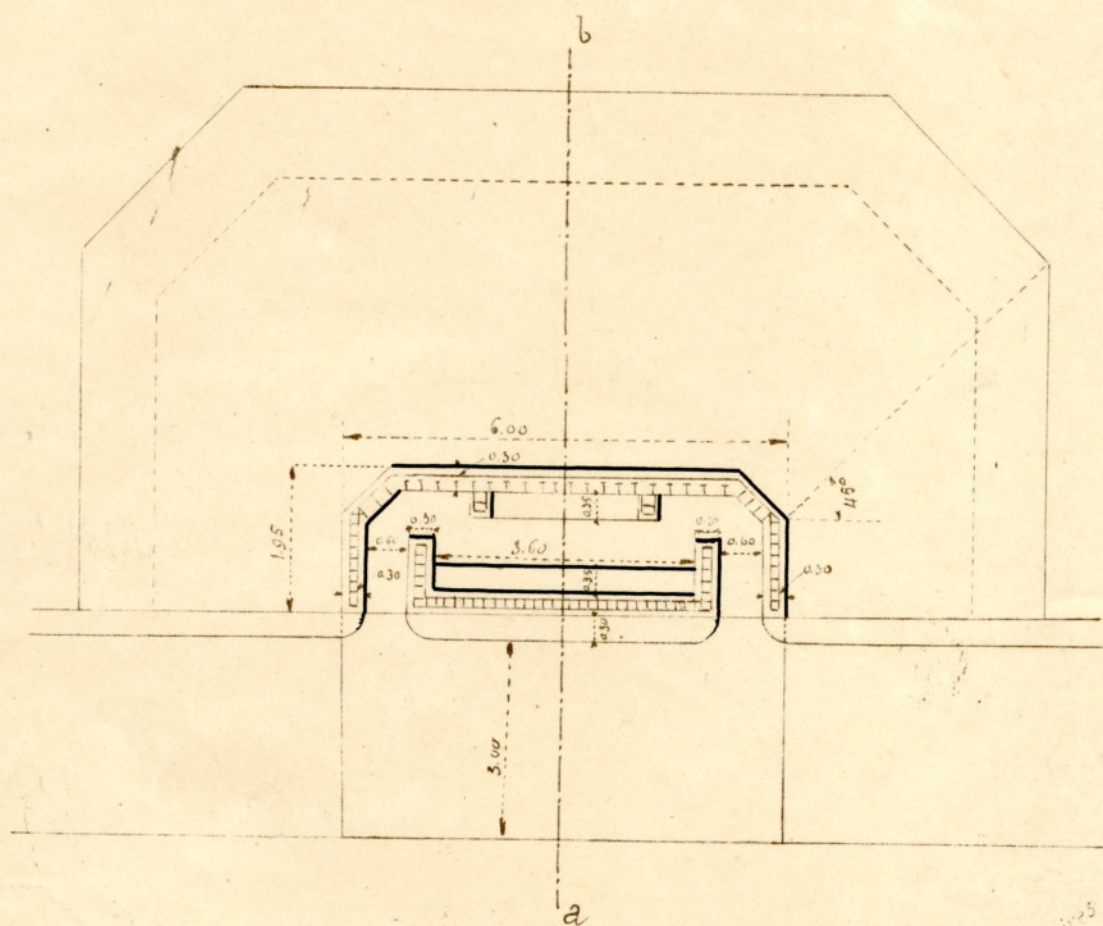
255, 595^T

-----000-----

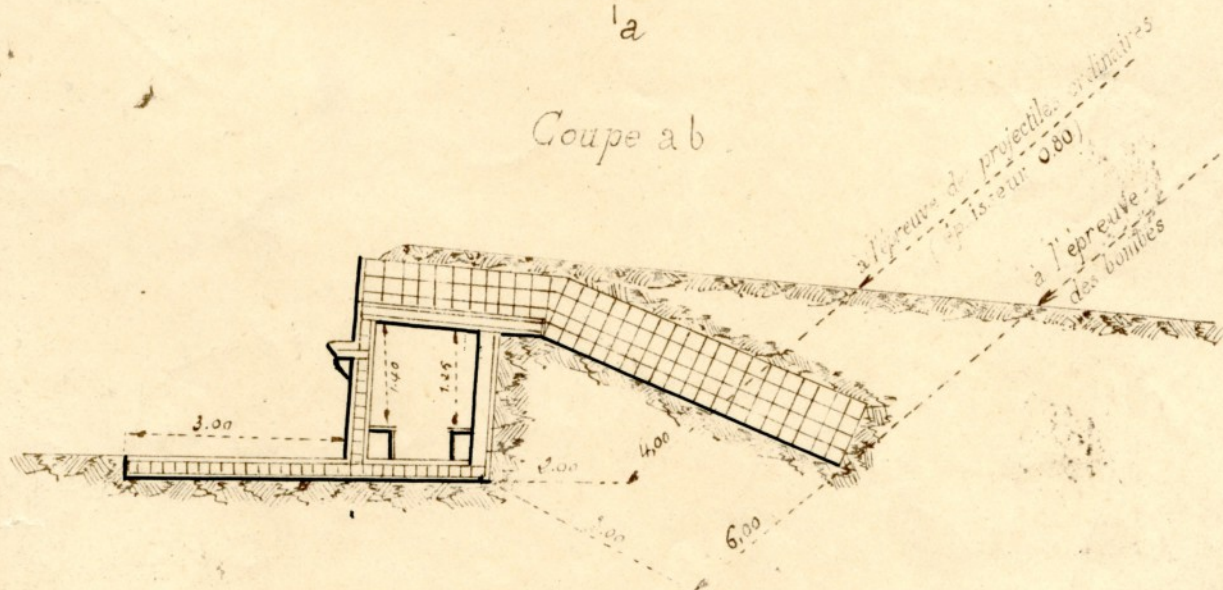

AERI AVEC DALLE PROTECTRICE EN BETON

Plan

Coupe ab

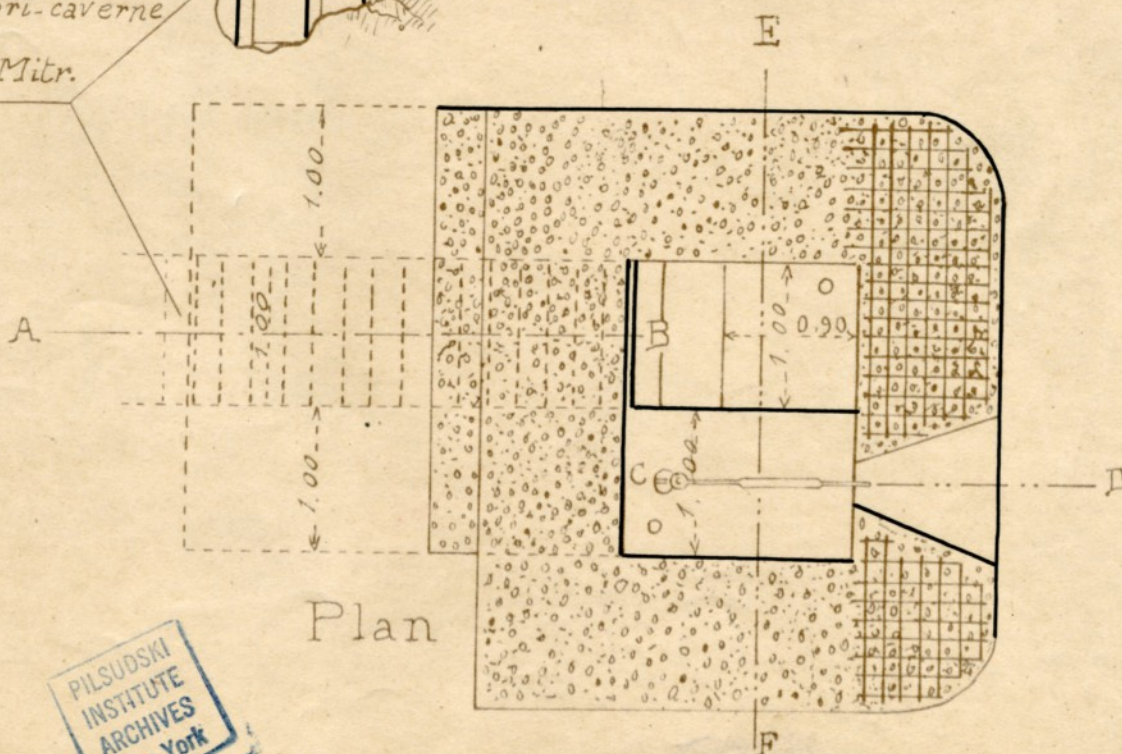
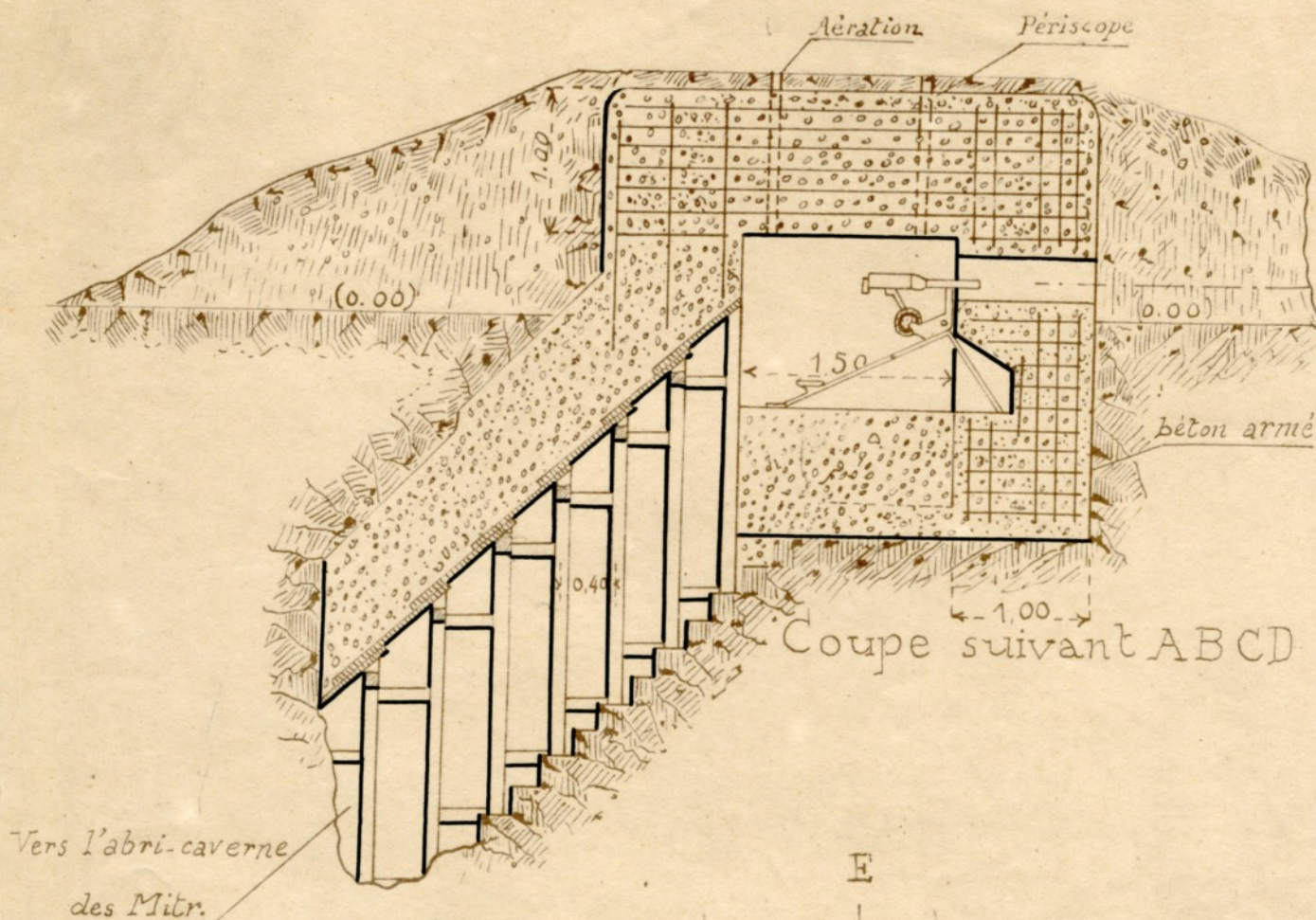

Croquis n°6

CASEMATE RECTANGULAIRE POUR MITRAILLEUSE

65

192
28

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.

SZTAB GENERALNY.

Dnia 21 lipca 1920r.

Ew/5 Nr. 30857/II.

4353

SYTUACJA NA FRONCIE W DN. 19 LIPCA 1920 r.

FRONT PÓŁNOCNY.

1. Przebieg akcji od dnia jej rozpoczęcia do dnia 12 lipca b.r.

Rozpoczęta przez wojska sowieckie akcja zaczepna na północnym odcinku naszego frontu doprowadziła bolszewików po przełamaniu oporu własnych wojsk do opanowania mniej więcej około dnia 12 lipca b. r. linii :

Nowo Święciany = Mołodeczno = Mińsk.

Zajęcie tych punktów możemy uważać jako zakończenie jednego z zasadniczych okresów ofensywy bolszewickiej, a ugrupowanie sił nieprzyjacielskich w tym dniu (szkic) wskazywało wyraźnie, że w następującym okresie przygotowuje się nieprzyjaciół do zdobycia Wilna (IV. armja), do koncentrycznego ataku na Lidę (XV. i III. armje); oraz do akcji na Baranowicze, (XVI. armja).

Ugrupowanie sił bolszewickich w dniu 12/VII. b. r. przedstawiało się następująco (szkic) :

IV. armja w linii 2dp.2dk.1brk.;w rezerw.5dp.=28.000 bg.i sz.

XV. " " 3dp. " 3dp.=26.800 " i "

III. " " 4dp. " 1dp.=15.000 " i "

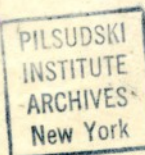
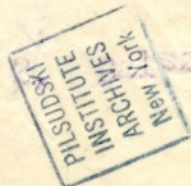
XVI. " " 3dp. w rezrw.3dp.1lbrp. =28.200 " i "

Grupa Mozyrska" 1dp.3brp.i lbr.k. = 7.700 bg.i sz.

R a z e m c a

106.000 bg. i sz.

szkic akcji na Wilno, Lidę i Baranowicze.

2. Dalsza akcja na Wilno=Lidę i Baranowicze.

IV. armja wspomagana w dalszym ciągu przez III. korpus jazdy rozpoczęła niezwłocznie, po zajęciu Nowo Święcian energiczną akcję na Wilno, które dnia 15/VII. zostało przez oddziały III. korpusu, oraz 164/55. dyw. zdobyte.

Przewidując silny opór w rejonie Wilna, wprowadzili bolszewicy w linię bojową na odcinku IV. armji jedną dywizję z bezpośredniej rezerwy (18.), która została skierowana wraz z innymi dywizjami na południe od miasta, a następnie wzdłuż linii Wilno = Lida. ~~001~~ Oddziały III. korpusu jazdy, po zajęciu Wilna posunęły się niezwłocznie w kierunku na Grodno i do dnia 18/VII. b. r. osiągnęły st. Orany.

XV. i III. armje po zajęciu Mołodeczna (XV.), oraz linii kolejowej Mołodeczno = Mińsk, do koncent. ataku na Lidę.

XV. armja umocniła swą pierwszą linię, wprowadzając jedną dywizję z bezpośredniej rezerwy (11.). Pokonywując po drodze zacięty opór, oddziały tych armji dnia 18/VII. zdobyły Lidę (21. i 6. dyw.).

XVI. armja, po wzięciu Mińska, prowadzi akcję w kierunku Baranowicz, posuwając się jedną kolumną wzdłuż kolei Mińsk = Baranowicze, drugą zaś od strony Bobrujska w kierunku zachodnim przez Nieśwież (zajęty 17/VII.). Już po rozpoczęciu akcji zaczepnej, armja ta została wzmocniona 27. dyw. p., przybyłą z Syberji, oraz 3. dyw. j., która obecnie działa przed frontem prawego skrzydła.

Grupa Mozyrska, działając wzdłuż, oraz na południe od linii kolejowej Mozyrz = Luniniec, zajęła tę stację dn. 18. VII., oraz wspiera akcję XVI. armji oddziałami 2. dyw. z rejonu Słucka.

Ugrupowanie sił sowieckich na północnym odcinku frontu przeciwpolskiego przedstawiałoby się w dniu 19/VII. b. r. następująco (szkic) :

IV. arm. w linii 3dp. 2dp. 1brp. w III rezerw. 4dp. = 28000 bng. i sz.

XV. " " 2dp. " " " 4dp. = 30300 " i "

= 3 =

III.arm.w linii 2dp.2brp.w I.III.rezerw.2dp.1brp.=22000bg.s

XVI. " " 3dp.1dk. " " i " " 2dp.1brp.=24900 " "

Grupa Mozyrska" 2dp.2brp.1brk. =11300 " "

R a z e m c a 116500 " "

W n i o s e k :

Zestawiając powyższe dane wydzimy, że bolszewicy rozporządzają obecnie na północnym odcinku frontu polskiego około 25 dyw. p., 3 dyw. j. o łącznej sile ~~11~~ 112.400 bgn. 4.100 szabel, przeszło 450 dział. Na szczególną uwagę zasługuje wciąż jeszcze obecność silnych rezerw, a to : bezpośrednich rezerw, stworzonych drogą zręcznego luzawania dywizji walczących przez świeże, lub też wycofywanie zbędnych oddziałów z linii bojowej, oraz rezerw, zasadniczych, z których od początku swej ofensywy do dnia 18/VII. b.r. nie wprowadzili bolszewicy w linię ani jednej dywizji. Możliwym jest, że wobec braku meldunków o oddziałach nieprzyjacielskich, znajdujących się na dalszych tyłach przeciwnika, cyfra tych rezerw zasadniczo (6 dyw. p.) jest nie dokładną, a nawet przesadzoną, to jednak należy się liczyć, że bolszewicy posiadają jeszcze w drugiej linii dość poważną siłę rezerwową, prawdopodobnie do chwili rozpoczęcia ostatniej fazy ~~xx~~ ich ofensywy, a mianowicie ataku na linię Bugu, lub też odparcia naszej ewentualnej kontrakcji.

Podkreślić należy również, że dywizje, znajdujące się w walkach, są stale bardzo intensywnie uzupełniane tak, że stany ich dorównują, a czasem nawet przenoszą ich liczebność przed rozpoczęciem ich ofensywy (np.21.dyw., licząca obecnie około 9.000 ludzi).

Przypuszczalnie spadły tylko nieco stany pułków dyw. jazdy, o których uzupełnieniu nic narazie nie słychać.

Organizacja transportu i tyłów.

3. Organizacja transportu i tyłów.

Gruntowne zniszczenie przez oddziały własne linii kolejowych, oraz brak taboru utrudnia znacznie bolszewikom zaopatrywanie armji.

Jak widać z przejętych rozkazów, nieprzyjaciel ma zamiar narazie uruchomić jedynie linię Połock = Mołodeczno, prowadząc, wobec niedostatecznej liczby lokomotyw, część transportów kolejowych = końmi.

Oprócz tego zaopatrzenie armji ma się odbywać podwodami.

4.

O c e n a s y t u a c y j i S Y T U A C Y J I.

Zajęcie przez bolszewików rejonu Wilno=Lida=Bar, możemy uważać, jako zakończenie pewnej większej fazy obecnej akcji zaczepnej. Możliwem jest wprawdzie, że działając stosownie do okoliczności, postarają się nie przerywać swego pochodu i opanować jeszcze Grodno i Wołkowysk, ale podobne posunięcie nie może być bynajmniej uważane za zmianę zasadniczego planu ich operacji, a mianowicie przygotowania pewnego rejonu, mającego służyć za podstawę do ogólnego ataku na naszą nową linię naszego oporu, która opierając się o Grodno, względnie Osowiec, biegłaby na południe, osłaniając Białystok, a następnie przez Brześć dalej na południe.

Najdogodniejszym takim rejonem byłby niezawodnie trójkąt Grodno=Wołkowysk=Baranowicze, ze względu na dość dobrze rozwiniętą sieć komunikacyjną na tym obszarze, oraz zabezpieczenie obydwuch skrzydeł, z których prawe opierałoby się o twierdzę Grodno, ~~xxxxxx~~ oraz granicę Litwy, lewe zaś o błota Poleskie (kanał Ogińskiego =Pińsk). Rozpatrując kierunki przyszłej akcji nieprzyjaciela, można przypuszczać, że IV. armja uderzyłaby z rejonu Grodna (lub też na północ od tego miasta) na Białystok, starając się ponownie oskrzydlić własne oddziały od północy przez III. korpus jazdy

XV. armja z rejonu Wołkowyska uderzyłaby również na Białystok.

III. armja z rejonu Wołkowysk =Słonim na linię kolejową

Bielsk =Brześć Litewski, w celu obejścia tego ostatniego od północo=zachodu, oraz

XVI. armja wraz z grupą Mozyrską z rejonu Baranowicze=Łuniniec na Kobryn=Brześć Litewski od wschodu.

Prawdopodobnie też dla powyższej akcji zachodują bolszewicy większe rezerwy, oraz wprowadzają nowe oddziały, przewidując wielki opór z jakim spotykają się niezawodnie przy przeprowadzeniu powyższej operacji.

Rozpatrując dotychczasową akcję bolszewicką na północy, należy zaznaczyć, że posiada ona następujące cechy charakterystyczne :

- 1) stałe dążenie do głębokiego obejścia lewego skrzydła wojsk własnych, do czego używa nieprzyjaciół stosunkowo niewielkich sił jazdy z konną artylerją (2 dywizje = 2 do 3.000 szabel), wspomaganych brygadą piechoty. Akcja powyższa dała rezultaty bardzo poważne i niezawodnie działaniom jazdy na naszym skrzydle i tyłach zawdzięcza dowództwo sowieckie w dużej mierze swe powodzenie, w szczególności na odcinku własnej I. armji. Należy również zaznaczyć, że i w dalszej akcji będą bolszewicy niezawodnie opierać się przedewszystkiem na działaniach jazdy, mającej za zadanie obejście naszego lewego skrzydła, aby ponownie wywołać panikę.
- 2) Tworzenie chwilowo zbędnych na froncie dywizji, nowych rezerw, które posuwają się bezpośrednio za linią bojową co ułatwia niezmiernie dysponowanie tymi oddziałami.
- 3) Prowadzenie zasadniczych rezerw w dalszej odległości za frontem, spowodowane prawdopodobnie trudnościami zaopatrzenia większych mas, skupionych w jednym rejonie.
- 4) Rozporządzanie stale stosunkowo silnemi rezerwami.

Na zakończenie podkreślić należy, że powodzenie osiągnięte na froncie paraliżuje bolszewikom w dużej mierze trudności

transportowe, które mogą wpłynąć nie tylko na osłabienie szyb= ^{Kości} ~~kości~~, ale nawet spowodować czasowe wstrzymanie całej akcji zaczepnej na północy.

II. FRONT POŁUDNIOWY.

Front ten w dalszym ciągu zachowuje swój drugorzędny cha= rakter.

Najważniejszym zadaniem walczących tam armji (XII. i kon= nej) jest rozpoczęta obecnie ofensywa na Kowel, który miał być dnia 20/VII. zajęty.

Akcja ta planowana jest jako koncentryczny atak, przyczem XII. armja ma się posuwać wzdłuż linii kolejowej Sarny=Kowel, wtenczas, gdy konna armja (możliwe, że tylko niektóre jej dywizje) skierowaną została na Łuck= Hołoby dla zaatakowania Kowla od południo=wschodu, względnie od południa.

Oprócz powyższej operacji należy oczekiwać, że prawdopo= dobnie w najbliższym czasie będzie się starał nieprzyjaciel wstargnąć do Wschodni Małopolski, operując przeważnie jazdą w kierunku na Brody i Wołoczyska. Ta ostatnia akcja będzie nie= zawodnie poparta silniejszymi oddziałami piechoty, które już obecnie grupują się w rejonie na wschód od Wołoczysk.

Ugrupowanie sił bolszewickich na froncie południowym przed= stawiało się w dn. 19/VII. następująco :

XII. arm. w linii 2dp. 4brp. w rezerw. 1dp. 1brp. = 20.950 bg. i sz.

A.K.B. " 1dp. 4dk. " 1br. k. = 9.000 bg. i sz.

XIV. " " 2dp. 2brp. 1dk. 2brk. " 1dp. 1brp. = 17.000 bg. i sz.

Razem 7dp. 8br. p. 5dk. 3br. k. = ca

30.000 bg. i

+ 17.000 sz.

Ogółem ca

47.000 bg. i sz.